

V a h è g n nh là thu c tính c a v n gh Sài Gòn, t thu v n gh mi n Nam.

1.

Bùi Giáng hay Nguy n Đ c S n thì đã dành r i, ngay Ph m Công Thi n “sang tr ng” là th , ch t v a h è v n c đ m đ c. Ph m Thiên Th v a h è, r i c Tr nh Công S n cũng không thi u ch t v a h è. V a h è và phi chính th ng t gi i sáng tác cho đ n gi i h c thu t. L n nh Nguy n Hi n Lê cũng ch n phi chính th ng. Bên c nh t ch i đ ng các gi ng đ ng, h c gi này còn ch i t m i lo i ph n th ng mà chính quy n có ý đ nh t ng ông.

Kê s s v ài khuôn m t l n là v y, còn l i nh ng tên tu i v a v a hay nh l cũng đ m ch t v a h è — v a h è theo ki u nh l c a mình. Nó là thu c tính, và đã tr thành truy n th ng Sài Gòn. Sài Gòn nh là Sài Gòn. C sau B y l m, khi gi i c m bút mi n B c và m t s ít dân vi t lách mi n Nam bám vào tòa so n báo chí hay làm vi c trong các c quan Nhà n c có dnh dáng đ n ch nghĩa, truy n th ng v a h è c a Sài Gòn v n t n t i. Truy n th ng này càng phát tri n m nh m sau m c a, khi nhà văn nhà th các n i đ đ n vào thành ph .

2.

V a h è liên quan ch t ch [hay đ ng nghĩa v i] ngo i vi và phi chính th ng. Đó là m t thái đ ch n l a ch không ph i [hay ít khi] b i hoàn c nh đ a đ y. v a h è v n có m t đ đ y m i h n ai l c c a v n gi i, nh ng tuy t đ i không có “đ b m quan l n” hay “vâng báo cáo anh”. Nó không quan tâm đ n v n h c chính th ng, th nh tho ng nó li c v phía chính th ng, nh ng th ng thì v i con m t khinh th . Cho r ng v n ch ng v a h è “l i đ ng” v th v a h è “đ n ng phong mình lên” (ch c a Nguy n H u H ng Minh) là l m to.[1]

Vũ Thành S n v i 40km/h (NXB Gi y V n, Sài Gòn, 2007); Đoàn Minh Châu v i m-n & z (Minh Châu xu t b n, 2008); Nguy n Th Th úy Qu nh qua Th cth ru ngmòntôi (NXB Tuy Ti n, 2009); r i Trúc-Ty cùng Tr c c khi thành gi y v n (NXB Gi y v n, Sài Gòn, 2010) hay L u Mêlan b ng hàng lo t bài th xu t hi n liên t c trên Tienve.org, Damau.org,... đ u là nh ng tên tu i đáng đ c. Sáng tác c a h đ c đ áo, đ y khai phá và nh t là “lành m nh”, có th chui l t qua c a nhà xu t b n nhà n c mà không phi n đ n dao kéo ki m duy t chính th ng nào b t kì. Th nh ng, h đã ch n v a h è.

Đ n gi n, h không ch p nh n thái đ “vâng báo cáo anh” các lo i.

3.

Chú gi i ng n v văn ch ng v a hè Sài Gòn

Tác Giả: SE s u t m

Chúa Nhật, 21 Tháng 8 Năm 2011 08:09

V a hè và phi chính th ng khi, gi a ch ng, h ngán ng m đ n t n cùng c ch “xin-cho” trong sáng t o văn h c. H quy t c t đ t m t l n cho t t c . Nh Nguy n Qu c Chánh l i t a c a t p th t xu t b n in photocopy C a căn c c n d (2001):

“Th t ngô nghê khi v a mu n t do v a mu n c ch chuyên chính cho phép. Tôi đã h n hai l n ngu nh v y. Và tr trêu c hai l n (tuy nh c nh n) nh ng đ u đ c phép (...)

Vi t, in và phát hành trong s cho phép, là m t cách t p tay v i s ph n đ ng theo nghĩa là kéo dài nh ng bi n t ng. B i nó ít có tác đ ng thúc đ y. Mà ch thêm nh ng k đ ng l o v i âm m u bóp ch t t do cá nhân.

Tôi có m y ch c ng i quen, m t ít ng i b n, và ch v i cái văn minh vi tính, th tôi có th đ c đ c m t cách s ch s mà không ph i khom xu ng đ chui qua s khám xét nào”.

Nh Tr n Ti n Dũng sau Kh i đ ng (NXB Tr , 1997) và Hi n (NXB Thanh niên, 2000). Nh Nguy n Vi n, và nhi u nhà văn nhà th phi chính th ng sáng giá khác.

4.

V a hè t kh i đi m và đi đ n t n cùng, nh Nhóm M Mi ng b ng hàng lo t sáng tác ph m in photocopy qua nhà xu t b n Gi y v n t thành l p. T Vòng tròn sáu m t (t p th in chung g m: Bùi Chát, Lý Đ i, Khúc Duy, Tr n Văn Hi n, Hoàng Long, Nguy n Quán) in năm 2002, cho t n hai t p th song ng Anh - Vi t m i nh t c a hai thành viên ch ch t c a nhóm: Bùi Chát, Bài th m t v n (2009), và Lý Đ i, Khi k thù ta bu n ng (2010).

Xin nh c l i: h ch n, và đi đ n t n cùng s ch n đó. Và khi ch n thái đ văn h c nh v y, h ch p nh n ch u th ng tr c s ng và vi t cùng s thi u an ninh c n k . Có th đầu đó có m t s ít ăn theo [nh ng tôi ch a k p nh n ra nh ng khuôn m t này] thái đ kia đ t qu ng bá tên tu i, còn khi cho r ng s ch n v a hè không gì h n m c đích “đ nâng phong mình lên”, thì hoàn toàn thi u hi u bi t v truy n th ng sinh ho t văn h c Sài Gòn; m t truy n th ng yêu chu ng t do trong tinh th n phi tâm hóa và phi chính th ng hóa đ m ch t h u hi n đ i.

Sáng tác và xu t b n phi chính th ng “đ t nâng phong mình lên”, là m t phát ki n l l m. Lâu nay chính n i ch y đưa [ch t, v y...] vào H i Nhà văn Vi t Nam [th m chí ch y danh hi u “nhà văn tr ”] c a các cây bút thu c dòng chính th ng v i m c đích đánh bóng tên tu i [hay ki m chác gì gì đó] m i b d lu n báo chí than phi n, ch ch a ai nói ng c nh th bao gi .

5.

Cu c th nhi u nh ng, cu c văn ch ng nhi u kê đ y hang h , ng i vi t văn làm th Sài Gòn tùy c ng bi n. Có th t “chính th ng” quay ngo t sang v a hè không n a l n ngo nh l i (nh Nguy n Qu c Chánh, Tr n Ti n Dũng,...) hay t bán chính th ng chuyên h sang xu t b n chính th ng (nh đa ph n nhà th n thu c Nhóm Ng a Tr i [t h i kì Đ báo phi th i t t]) ho c in c chính th ng l n phi chính th ng mà không làm to chuyên (nh Vũ Thành S n, Ph m L u Vũ, Lê Vĩnh Tài, Lê H i, Nguy n Th Th úy Qu nh, Tu Nguyên,...) hay ch ch n v a hè v i phi chính th ng m t cách tuy t đ i (nh Nhóm M Mi ng, Phan Bá Th , Li u Thái, Trúc-Ty, B m,...). H có th t tin hay còn dè đ t v i t cách k sáng tác trong công cu c tìm ki m, ch không cho “v a hè là n i sàng l c đ giúp h phát tri n t tin h n” (ch c a Lê Thi u Nh n), đ sau đó nâng c p “thành tác gi”, b c lên văn đàn chính th ng.[2]

6.

V y v a hè có đ ng nghĩa v i d dáy, thô t c, th p c p nh thiên h đ n th i không? Còn phi chính th ng có ph i hoàn toàn “ph n đ ng” không?

- Hãy đ c h đi, r i tìm th y câu tr l i.

Chú giã i ngã n vĩa văn chĩa ng vĩa a hẽ Sài Gòn

Tác Giả: SE sũ u tũ m

Chúa Nhật, 21 Tháng 8 Năm 2011 08:09

Nĩa a: bám cĩa quan nhĩa nĩa c vĩa i chính thĩa ng "vãng báo cáo anh" hòng kiĩa m chác vài triĩa u đũa tĩa tĩa tiĩa n thuĩa cĩa a dân hay đũa c làm đũa i biĩa u đũa hĩa i nghĩa chi chi đó đũa làm ra sĩa n phĩa m "có mĩa t bĩa ng mà không có đũa nh cao" so vĩa i sinh hoĩa t chĩa nghĩa vĩa a hẽ văn chĩa ng "chĩa ng là gì ghẽ gĩa m cĩa", ai đáng xĩa u hĩa hĩa n?

Vĩa, có chĩa c chính thĩa ng thì sang trĩa ng hĩa n, "vĩnh cĩa u" hĩa n vĩa a hẽ vĩa i phi chính thĩa ng không? Lĩa ch sĩa văn chĩa ng Viĩa t Nam đã chĩa ng minh đũa u ngĩa c lĩa i. Hôm nay có ai còn nhĩa bài thĩa cĩa a hai mĩa i tám vì tinh tú trong bĩa u trĩa i thi ca Đũa i Viĩa t cuĩa i thĩa i Hĩa ng Đũa c không? Hoĩa c gĩa n hĩa n, là Mĩa c Vân Thi xĩa? Trong khi chĩa các tác giĩa "vĩa a hẽ" đũa y tính phi chính thĩa ng nhĩa Cao Bá Quát, Hĩa Xuân Hĩa ng, Tú Xĩa ng,... mĩa i là nhĩa ng tên tuĩa i làm rĩa ng danh thĩa Viĩa t cĩa đũa n. Theo tôi, bên cĩa nh nhĩa ng tên tuĩa i ngĩa cĩa dòng chính thĩa ng [nhĩa ng vĩa n nhìn sang các bĩa n viĩa t chĩa n vĩa a hẽ làm nĩa i cĩa trú đũa y niĩa m tôn trĩa ng] sáng tác không bĩa "đũa nh hĩa ng" bó buĩa c, chính cĩa dân mĩa ng, văn chĩa ng vĩa a hẽ và sáng tác phi chính thĩa ng đang làm cho văn hĩa c Viĩa t Nam hôm nay phát triĩa n đũa đũa ng. Vĩa hĩa n nĩa a, nó còn biĩa t cách đũa đũa ng hóa chính mình.

7.

Vĩa câu hĩa i cĩa t yĩa u nhĩa t trong mĩa i loĩa i câu hĩa i kiĩa u này là: có phĩa i văn chĩa ng vĩa a hẽ hiĩa n nay "chĩa ng có gì" không?

Đũa nâng phong mình, tôi chĩa a thĩa y bĩa t kì tác giĩa vĩa a hẽ Sài Gòn nào tuyên bĩa i đũa theo kiĩa u "Tôi nghĩ", "Tôi nghĩ", "Tôi hi vĩa ng",... đũa cuĩa i rĩa t tôi... tuyĩa t vĩa ng rĩa ng: "Tôi cũng đũa c rĩa t nhiĩa u cái đó nhĩa ng tôi chĩa ng thĩa y nó có gì mĩa i cĩa."[3]

Đánh giá sáng tác văn chĩa ng là chuyĩa n chĩa quan, thì miĩa n bàn. Cĩa tĩa m coi đó là [bĩa nh đũa i] chĩa quan cĩa a ngĩa i phát ngôn. Riêng cá nhân tôi, tôi cũng đũa c rĩa t nhiĩa u cái đó, đũa n giĩa n bĩa i i đó có rĩa t nhiĩa u cái đáng đũa c. Không kĩa tên tuĩa i đã thành danh, ngay các tác giĩa thuĩa c thĩa hĩa sau nhĩa Phan Bá Thĩa, Bùi Chát, Lý Đũa i, Lê Vĩnh Tài (cĩa a giai đũa n văn chĩa ng mĩa ng),... hay gĩa n nhĩa t: Tiĩa u Anh, Lĩa u Mêlan, Vũ Lĩa p Nhĩa t,... Tôi đũa c hĩa nhiĩa u lĩa n, và rút ra đũa c nhiĩa u bài hĩa c cho cuĩa c viĩa t cĩa a mình.

8.

"Hoàn cĩa nh" Viĩa t Nam hiĩa n tĩa i, khi bĩa c vách ngăn ngoĩa i vi/ trung tâm (vĩa a hẽ vĩa i văn phòng, chính thĩa ng vĩa i phi chính thĩa ng,...) cao và dày, tĩa đó tâm phân biĩa t đũa i xĩa sinh sôi nĩa y nĩa lan tràn ngày càng đũa y tâm hĩa n kĩa viĩa t vĩa n, làm thĩa vĩa phía vô minh, thì sĩa chú giĩa i qua hình thĩa c ngôn ngữ "hình nhi hĩa" chĩa nên xem nhĩa mĩa t thĩa phĩa ng tiĩa n thiĩa n xĩa o nhĩa t thĩa i. Trong khi mĩa t nghĩa sĩ chân tính là kĩa tĩa do trong mĩa i suy tĩa và hành đũa ng, trong sĩa ng và viĩa t. Hĩa n đũa p đũa mĩa i bĩa c tĩa ng, đá vãng mĩa i rào chĩa n, bĩa t tai không kiêng dẽ mĩa i phân biĩa t đũa i xĩa.

Sĩa sĩa vô ngữĩa i nhĩa mĩa t sinh thĩa tĩa do tĩa tĩa i phong phanh giĩa a trĩa i đũa t.

Lĩa u ý thêm:

"Chú giĩa i ngĩa n" không là mĩa t phĩa n hĩa i hay trao đũa i, mà chĩa nên coi đây là mĩa t khía cĩa nh khác cĩa a "phê bình nhân" [ý kiĩa n bĩa t cĩa p cĩa a bĩa n viĩa t], qua đó ghi nhĩa n theo kiĩa u "lĩa p biên bĩa n" tinh thĩa n và sinh hoĩa t văn hĩa c vĩa a hẽ và phi chính thĩa ng Sài Gòn trong khi cĩa tránh đũa a ra nhĩa n đũa nh dù tĩa ng ca hay khinh thĩa nào bĩa t kì.

Sài Gòn, 17-8-2011

[1] http://www.vanchuongviet.org/vietnamese/phongvan_chitiet.asp?PVSKID=174

[2] <http://lethieunhon.com/read.php/5161.htm>

[3] Nguyễn văn Nguyễn n Hĩa u Hĩa ng Minh trĩa i phĩa ng vĩa n:

Anh mu n nói đi u gì trong thiên đ ng?

- Ng i ta ch p nh n vi t sai r i s a sai, c vi t đi r i ngày mai mình hoàn thi n d n nh ng tôi thì không làm đ c nh v y. Mình đi tìm s hoàn thi n r i nó b đ a đi vào hoang mang. Con đ ng mình đi quá m h . Tôi nghĩ cu n sách này nh ng ng i làm ngh , nh ng ng i vi t truy n ng n nên đ c. Tôi nghĩ tôi chia s v i nh ng ng i đang làm văn xuôi. Đó là s tìm ki m trong hai m i năm v m t hình th c m i. Tôi nghĩ nh ng ng i vi t văn xuôi s có nhi u b ích khi đ c nó b i nó là cu c tìm ki m trong hai m i năm c a tôi v hình th c. Tôi nói th nào v văn xuôi thì trong này có r t rõ. Đó là nh ng hình th c m i, nh ng sáng t o m i. Tôi hy v ng cu n này t t và có cái gì đó đ đ c.

... Nói chung, cu n sách này làm tôi th y hài lòng. Còn s p t i nó có g p g nh gì không thì tôi ch a bi t đ c nh ng trong cu n này có nhi u th nghi m m i l m!

Anh hình dung đ ng kinh t c a cu n sách ra sao?

- Tôi nghĩ cu n này bán đ c. M t s b n bè tôi b o ch c n cu n sách mang tên Nguy n H u H ng Minh thì s bán đ c nhi u.

Anh có nh m l n không? Theo ch tôi đ c bi t là hi n nay, trong gi i văn ch ng có m t phong trào xu t b n t do mà lý do theo h là b i h m i quá, trong khi đó các nhà xu t b n ta thì cũ k , không theo k p v i th i đ i?

- Có nh ng quan đi m văn h c l i d ng chuy n ki m duy t, m t s khó khăn, m t s rào c n không đi k p xã h i nh cách đ c, cách x lý văn b n... đ nâng “phông” mình lên. Tôi cũng đ c r t nhi u cái đó nh ng tôi ch ng th y nó có gì m i c . Th nên trong cu n này tôi có vi t truy n v a là “V bùa mà đeo” đ y. H c t ng mình là ghê g m nh ng th c s ch ng là gì h t.